

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Ecclesiastica Hymnodia Libri Tres

Secchi, Anacleto

Antverpiæ, 1634

Cap. IX. A risu abstinendum in choro.

[urn:nbn:de:hbz:1-45942](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:1-45942)

CAPVT IX.

A risu abstinendum in choro.

Risus compositioni & reuerentia Ecclesiarū contrarius.

ALIVS defectus præcedentibus proximus, silentio ac compositioni Ecclesiasticæ valde contrarius ac indecorus, est risus, qui à sanctis Patribus annumeratur inter ea capita quæ in Ecclesiis sunt cauenda, ne silentium, loci sanctitati & muneris obligationi debitum perturbetur. Reperantur hoc loco verba præcedenti Capite allata, quæ ad informationem Virginum scripsit sanctus Ambrosius silentium suadens, *Et tu ministerio Dei, virgo, gemitus, excreatus, tussus, risus abstine*: nam risum coniungit tussibus atque excreatibus sonoris; quia licet sine sono possit esse risus, maiora tamen & grauiora gignit incommoda quàm ceteri strepitus, de quibus præstat nunc agere, vt caueantur. In primis scio, non semper risum imputandum esse vitio, cum absque omnimoda culpa queat accidere, diuina sic permittente dispositione, ob aliquod beneficium illius qui huiusmodi passioni risus subditus sit, licet animus repugnet; quemadmodum euenire solet in aliis passionibus, quæ à Deo permittuntur viris magnæ perfectionis ad exercitium humilitatis. Insigne ad rem nostram scribit exemplum sanctus Gregorius Magnus in suis aureis Dialogis, de quodam singularis perfectionis viro nomine Isaac, natione Syro, qui apud Spole- tum vitam egit sanctitate & virtutibus admirandam. Elucebat in hoc viro mira abstinencia, contemptus rerum visibilium, orationis altissimæ donum,

Risus & passiones permittuntur ad animi utilitatem.

S. Gregor. lib. 3. Dialog. cap. 14.

donum, prophetiæ gratia, & miraculorum operatio, ita vt Deus cognosceretur esse in eo, & ab omni populo maxima in veneratione haberetur. Nihilominus vir iste tam vehementi risu ac lætitiæ passione arripiebatur, vt sibi ipsi non valeret vlllo remedio frenum imponere, & nisi cognitus fuisset tantis virtutibus plenus, numquam potuisset credi iustus & perfectus. Dum hunc euentum narrat sanctus Gregorius, vt audientium & legentium auferat admirationem, docet id accidisse ex alta Dei dispensatione, qui nitentibus ex animo ad virtutum perfectionem aliquando dum maiora largitur bona, denegat quædam minora, vt animus istorum habeat in se ipso & humiliationis obiectum & pugnæ materiam. Humilitas fouetur, dum cognoscunt se vincere non posse modicam passionem: hinc discunt, quòd ex se illa maiora quæ obtinent bona non acquisierint. Pugnæ materia adest, dum passionis moribus student se opponere. Suggestit sanctus Doctor ex sacra Historia, continuam molestiæ occasionem populo Israëlitico ad terram promissionis introducto relictam; dum illis Deus seruauisset Philisthæos atque Chananæos, qui eos bellis exercerent; inde concludens, Deum, quibus dona magna tribuit, parua quædam reprehensibilia relinquere, vt semper habeant contra quod bellum gerant, & deuictis magnis hostibus, mentem non erigant, quando eos aduersarij etiam minimi fatigant. Ad quam rem opportunè venerabilis Pater Zacaria, qui in discernendis spiritibus singulari à Deo donatus erat priuilegio, tradebat illum Aphorismum: *Sapè quis tentatur in minutioribus, qui maiora & grauiora*

Passiones relictæ viris perfectioribus humilitatem conseruant.

Iudic. 3.

Ant. Maria
Zacaria in
Aphorism.
verbo Tentatio diu.
num. 12.

superavit, ut eiusdem humilitas tutior seruetur.
Verumtamen licet aliquando ex diuina permis-
sione hæc passio risus exerceat viros insignes, vt
plurimum tamen, præsertim in imperfectis, non
caret culpa, imò est valdè reprehensibilis; & nisi
opportunis vincatur remediis, maxima & graua
incommoda gignet, præsertim quando diuina ex-
plentur Officia in choro.

*Risus pas-
sio maxi-
ma afficit
vehemen-
sia.*

Risus inter vehementiores hominis passiones
est connumerandus, quia suscitatus difficillimè
potest cohiberi ac comprimi; facilè etiam com-
mouetur, & corporis vires valdè dissipat, & non
sine magna irreuerentia, aufert ab homine mo-
destiam ac compositionem, quæ loci sanctitatem
& officij sublimitatem maximè decet. In omni-
bus quidem locis decet viros Ecclesiasticos mo-
destiam seruare ac compositionem, vt omnibus
innotescat, eorum animum à Spiritu sancto pos-
sideri. Vbi Spiritus Dei viget, ibi modestiam
adesse est neesse, tamquam fructum necessariò
consequentem ex hac arbore cælesti. Modestia
inter fructus Spiritus sancti ab Apostolo Paulo
descriptos inuenitur. Si risus abundat, carnalis
esse animus dicitur, non spiritualis, quia carnis
fructus præcipuus est lætitia vana. Hinc Eccle-
siasticus, tradens signa cognoscendi hominum
conditiones, risum dentium enumerat: *Amictus*

*Modestia
est à Spiri-
tu sancto.*

Galat. 5.

*Risus est
fructus
carnalis.*

Ecclesi. 19.

*corporis, & risus dentium, & ingressus hominis
enuntiant de illo. Quo pronuntiato innitens san-
ctus Ambrosius tradidit, conditionem cordis cog-
nosci ex corporis statu, dicens: *Habitus mentis
in corporis statu cernitur. Vox quadam est animi
corporis motus.* Hanc ob causam sicut chorus, vbi
Hymnodia exercetur, inter sacratoria loca, tam-
quam*

quam Ecclesiæ pars, connumeratur, ita talem locum maximè dedecet risus & leuitas omnis, quamuis minima; tum quia Domus Dei est, *Psal. 92.* quam decet non solum gestus sanctus, sed ipsa quoque sanctitudo, quemadmodum dicebat Hymnographus; tum etiam ob Angelorum, quos sæpè diximus adesse psallentibus, reuerentiam.

Dedecet etiam risus munus Hymnodicæ, quia *Gravitate* Deus non putat se laudatum, sed potiùs irrisum, *laudatur Deus.* quando rident psallentes; quia risus aufert gravitatem, quæ est conditio necessaria perfecti laudatoris, quemadmodum dicere voluit Hymnographus illis verbis: *In populo gravi laudabo te.* *Psal. 34.* quia nouerat Deum non laudari à populo leui, qui chori sanctitatem risus leuitate profanat.

Aliud incommodum, quod grauius censetur, ortum ex risu vnus, est prouocatio aliorum ad *Risus v-* similem risum. Qui viciniore adstant risum sen- *nus pluri-* tientes, propter naturæ propensionem & huma- *morum ri-* ni temperamenti conditionem, facilè excitantur *sum pro-* ad ridendum, licet animus repugnare studeat. *uocat.* Leuiiores saltem & indeuotiores psallentes facilimè ex alterius risu commouentur ad ridendum. Inde fieri potest, vt multi, eodem tempore ex vnus leuitate prouocati, Hymnorum cantum vel inconcinnè explere, vel grauius perturbare, vel etiam penitus omittere cogantur, non sine populi offensione & graui Dei iniuria. Audiant id, quæso, qui studiosè verba, aut signa, aut nutus, aut quidquam aliud leue committunt, vt risum commoueant in aliis; isti sicut potiùs ministerium diaboli subeunt, quàm Dei ministerium expleant, cum diaboli studium præcipuum eò tendat, vt diuinas impediatur laudes, ita diuinam

Beda Homil. 7. in
Quadrag.

Dei ultio
seuera in
videntes in
choro.
Cassianus
Coll. 10.
cap. 13.

ultionem sibi metipsis prouocant. non enim Deus abire sinet impunitos huiusmodi excessus. Expendebat ad hoc propositum venerabilis Beda illam Domini nostri seueram ultionem, quando verbis minacibus & duris flagellis eiecit e Templo qui victimas, quæ sibi offerrentur, aut vendebant, aut emebant, inde arguens, quanto magis eiici mereantur, qui risibus & leuitatibus, diuinum cultum profanantibus, vacant, dicens: *Quanta putas animaduersione puniret, si inuenisset ibi aliquos risui vel vaniloquio vacantes?* Experimenti sunt visibiliter diuinæ iræ ultionem Religiosi quidam sancti Francisci, quibus, dum in choro riderent, visus est Dominus noster in Cruce pendens, qui supra chori ingressum positus erat, oculos suos iratos in eos conicere, & ex hoc aspectu tantum conceperunt timorem, vt breui tempore vitam cum morte commutarent.

Adiuuenta opportuniora ad risum cauendum sunt duo. Alterum est abstinentia ab omni ioco, ludo, verbis ad risum prouocandum aptis sub tempus diuini Officij mox futuri. Qui accedit ad chorum iam ad risum paratus, facile poterit sola recordatione & phantasmatum commotione excitari denuò ad risus continuationem. Studendum itaque est spiritus & cogitationum collectioni in Deum, quem laudare & exorare intendimus, antequam tempus conueniendi adueniat. Hinc sanctus Abbas Isaac, vt Monacho perfectionis Psalmodiæ cupido interroganti, quid ad mentem in Deum colligendam posset conducere, opportunam offerret responsionem, dixit: *Quales orantes volumus inueniri, tales nos esse oportet ante tempus orandi.* Vbi prosequitur eandem materiam,

teriam, asserens ex necessitate, menti occurrere tempore Psalmodiæ quæ ante ipsam cor penetrauerant. Hinc in nostra Religione habemus Regulam illam opportunam ad hanc cogitationum præparationem: *Primo signo conueniendi in chorum dato, ad sacra que ibi præstiturus est Officia quamprimum cogitationem suam quisque conuertere debet. Ad secundum signum, relictis statim que forte habent præ manibus, præsto erunt omnes, & cum silentio in chorum ibunt. Neque interior solùm præparatio adhibenda erit, sed exterior quoque, ut vestibus, birreto, calceisque aut crepidis mundis quisque in chorum se conferat.* Hæc nostra Regula si à psallentibus obseruetur, multis risibus ac leuitatibus medebitur. Animus enim in Deum collectus, quamuis aliquod obiectum accidat ad risum prouocans, difficiliùs mouebitur, quàm ille qui est à Deo abstractus.

Alterum adiumentum est, oculorum collectio dum psallitur. Si vel clausis omnino, vel ad terram demissis, vel in librum coniectis oculis recitabitur Officium diuinum, sicut obiecta ad risum prouocantia non aspicientur, ita firmiùs in sua grauitate vnusquisque perseuerabit. Turpe est, cordis & corporis oculos coram Deo & Angelis eius sine freno laxare, vt omnia curiosè circumspiciantur, ingredientia, egredientia, occurrentia; quemadmodum accidere videmus iis, qui gyrouagis oculis psallunt, huc illucque semper adspicientes. Si qui sunt huiusmodi curiosi, risum venantur, & leuitatem animi vocant; contra quos concludam illâ diui Chryostomi acriter inuectiuâ: *In Aulam regiam intraturus, & habitus, & oculis, & incessu, & in cunctis aliis componis*

Lib. I. c. 10.

de Discipl.

Quali dis-

positione

ad psallen-

dum sit ac-

cedendum.

Oculorum

demissio &

collectio

cordis gra-

uitatem

sustinet.

D. Chryf.

Hom. 15.

in Epist. ad

Hebr.

& ornas teipsum, huc autem intraturus, ubi verè Aula regia est, ac talis qualis celestis est, rides? & tu quidem, scio, quia non vides; audi tamen, quia Angeli presentes sunt ubique, maxime in Domu Dei, ubi astant Regi, & omnia sunt plena incorporatis illis Virtutibus. Compositioni totius hominis, tam interni quàm externi, studeamus, quando ad Hymnodia officium accedere volumus, ut risus & leuitas arceatur ab Aula Dei, & nemo sit, qui in choro gloriam Dei non tueatur concinna recitatione Hymnorum, iuxta illud Hymnographi: Et in Templo eius omnes dicent gloriam.

Psal. 28.

Risus aliquando à damone.

Diaboli tentationes quomodo à Nouitiis vincenda.

D. Anton.
3. p. Histor.
tit. 23. c. 9.
§. 5.

Si quando risus commoueretur dæmonis opera, qui aliquando nostris vitur passionibus, ne ipse dignoscatur, ad nos tentandos, quemadmodum præsertim agere solet cum Nouitiis in via & famulatu Dei, quos hac risus passione perturbare solet, tempore præsertim diuinorum Officiorum: tunc non conatibus pugnandum erit, nil enim facilè obtinebitur, magis enim inualecet passio, sed humilitate tum orandus Deus, tum Magistri auctoritas imploranda. Prælati auctoritas tanta est aduersus diaboli tentationes, ut aliquando sola earum manifestatio humilis ei facta à Nouitiis, aliquando vnicum verbum illius, valida sint ad omnem prorsus diaboli dissoluedam & auferendam molestiam. Ad quam rem accidit aliquando Magistro Iordani, magni nominis Religioso, D. Dominici præcipuo alumino, quòd dum secum haberet plurimos Nouitios, quos ad habitum Religionis receperat, & ad locum Nouitiatus deducebat, recitaretque vnà cum illis in hospitio Horas Canonicas, ecce quidam ex illis cœpit effusè ridere; ceteri Con-

nouiti
risum
ex loc
pit ob
angeb
citaba
cium o
quia n
ad No
te, ego
cum d
vicisti
monit
Cessat
quam
noui F
tum H
dæmo
(aieba
bunt e
nem, a
venam
mus,

D

Sec
mim
ui fer
nini

nouitij videntes, effusiùs profecuti sunt eundem risum, ita vt non possent se continere. Quidam ex sociis grauioribus Magistri Iordanis eos cœpit obiurgare, vt compesceret, sed risus magis augebatur. Peracto Completorio, quod tunc recitabant, Magister Iordanes conuersus ad socium qui Nouitios reprehenderat, eum correxit, quia munus Superioris sibi assumpsisset. deinde ad Nouitios ait: *Ridete, filij carissimi, effusè ridete, ego vobis ridendi facultatem liberè concedo; vos enim decet ridere, quia diabolum & decepistis, & vicistis, mundo valedicentes.* Mira vis huius admonitionis, imò facultatis à Prælato oblatae. Cessauit tunc omnis risus; imò deinceps nunquam similem ridendi tentationem passi sunt illi noui Religiosi. Verùm nō semper à dæmone ortum habent huiusmodi passionis risus, licet in dæmonem sæpè illas reiiciant socordes. *Multi* (aiebat venerabilis Pater Zacaria) *dæmoni adscribunt ea, quæ ipsimet, ob prauam animi inclinationem, operantur.* Risum ipsi siue oculis siue verbis venantur, aduocant & excitant, vti mox dicebamus, quibus modestia & grauitas est suadenda.

Ant. Maria
Zacar. verbo
Tentatio diab.
num. 6.

CAPVT X.

*Defectus scrupulorum cauendi, et
quo remedio.*

SCRUPULORVM materiam placuit inter defectus psallentium annumerare, quia vt plurimum non sine defectu reperitur in homine. Nonni scrupulos aliquando fuisse à Deo permisos a nimis sanctitate & doctrina præstantibus, ad virtutis

Scrupuli ad
maiores
animi san-
ctitatem
aliquando
dati.